

*Куприкова Г. В.,**кандидат філологічних наук,**доцент кафедри українознавства**Харківського гуманітарного університету «Народна українська академія»*

ОБРАЗ БАТЬКА У ТВОРІ В. ПУЗІКА «З ЛЮБОВ'Ю – ТАТО»

Анотація. Сучасна українська література впевнено виходить на нові жанрово-стильові рубежі. Насамперед це стосується творів про батьківство в умовах війни. У такий спосіб подібні книги в сучасних українських реаліях є не лише видом мистецтва, а й своєрідною зброєю на інформаційному фронті, інструментом для виховання прийдешнього покоління. Усе більше говорять не так про важливість матері, як про те, яку роль відіграє батько в житті дитини.

У статті визначено нові жанрово-стильові тенденції сучасної української літератури, зокрема розвиток теми батьківства в умовах війни. Виявлено, що твір Валерія Пузика виконує не тільки естетичну функцію, але й слугує інструментом інформаційної війни та виховання молодого покоління.

Досліджено поетику роману, зокрема його епістолярну форму, що надає можливість більш глибокого психологічного осмислення внутрішнього світу головного героя – батька-військового. Проаналізовано використання стилістичних засобів, як-от повтори, інверсії, метафори та порівняння, що сприяють створенню психологічної напруги та підкреслюють внутрішній конфлікт персонажа.

Також виявлено, що мова героїв насичена уривчастими висловлюваннями, тривалими паузами та емоційним забарвленням, що відображає їхній психологічний стан і внутрішню напругу. Під час дослідження було проаналізовано прийом мовчання як засіб створення додаткової емоційної напруги, а також роль внутрішніх монологів, які розкривають світосприйняття та ставлення персонажів до подій.

У висновках дослідження акцентовано на важливості образу батька в українській літературі, зокрема в умовах воєнних випробувань, а також на необхідності подальшого вивчення цієї теми для розуміння літературних моделей сучасності.

Помічено, що в описі повсякденності та спогадах, відтворених письменником, зроблена вдала спроба звернути увагу суспільства на «вічну» тему батьківської любові, найціннішого в житті, особливо в умовах війни.

Ключові слова: роман з елементами епістолярію, батько, Валерій Пузик, військова література.

Постановка проблеми. Книга «З любов'ю – тато!» в авторстві Валерія Пузика – це «комунікативно спрямоване» видання, покликане привернути увагу українського читача, адже присвячена проблемі особистісного розриву між татусями й дітьми в умовах війни та є свідченням актуальності теми усвідомленого батьківства. Написана на передовій російсько-українській війни, вона є живим свідченням історичних подій, які сьогодні відбуваються в нашій країні.

Актуальність роботи зумовлена важливим завданням вивчення та розуміння образу батька в літературі, особливо

в контексті воєнного періоду. Автор і текст для аналізу були обрані з урахуванням домінуючого критерію – увага до повсякденності персонажа. Завдяки індивідуальному досвіду письменника роман з елементами епістолярію відтворює справжні переживання людей, які стоять на захисті нашої держави, без романтизації та прикрас.

Мета роботи полягає у виявленні своєрідності художнього осмислення теми батьківства в умовах війни у творі Валерія Пузика «З любов'ю – тато!» й дослідженні поетики твору, які використовуються автором для відображення повсякденного життя.

Об'єктом дослідження є роман з елементами епістолярію «З любов'ю – тато!» Валерія Пузика.

Предмет дослідження – форми психологічного зображення – конкретні засоби відтворення внутрішнього світу головного героя – батька-військового.

Аналіз наукових праць. Організація психологічної напруги в контексті здійснюється за допомогою таких стилістичних засобів: повтор, інверсія, подвійне зображення, що організують текст у художнє ціле. Особливе змалювання рухів, міміки, поведінки, мови героя дає можливість зрозуміти його психічний стан та внутрішню напругу. Зазвичай «письменник обіграє звуки, запахи, світло та колір із метою психологічно точно відтворити рецепцію світу персонажами, підсилити їх емоційне враження» [1, с. 21].

У мову персонажів письменниками введені різноманітні стилістичні прийоми, які не вносять додаткової інформації, а лише змінюють емоційне забарвлення тексту.

Використання стилістичних засобів підпорядковане авторській ідеї, змісту самого твору, створення образу героя та його впливу на читача.

Для мови персонажів, де наявна психологічна напруга, зазвичай характерні уривчастість викладу, хаотичне вираження думок, подекуди – відсутність змісту та досить тривалі паузи [2, с. 34]. Окремого значення в реалізації психологічного впливу здійснюється також завдяки прийому «затримки» [3, с. 93], адже така організація сюжету слугує для зацікавлення, інтриги, що й додає елемент напруги. Внутрішній світ героїв виступає центром психологізму в тексті, змалювання ж душевних поривань, станів персонажа зображується за допомогою використання метафор і порівнянь. У таких випадках зазвичай використовуються лексеми, що безпосередньо стосуються внутрішнього світу людини: думка, душа, серце, чуття [4, с. 181]. Типовим стає порівняння почуттів людини з природними явищами, що мають певне естетичне забарвлення. Внутрішній світ персонажа розкривається й у стосунках з іншими. Взаємодія кількох персонажів дозволяє нам глибше й точніше розглядити образ. Найбільш психологічно насиченими серед

інших видів мовлення постає внутрішнє мовлення персонажів у формі монологу, рідше – діалогу. Використання внутрішнього монологу є ключовим засобом зображення душевного світу героя, оскільки його залучення спрямовує до «кращого розуміння читачем внутрішнього стану героя, відображення ставлення персонажа до певного предмета, особи, ситуації; показу неперервної течії думки та накопичення асоціацій [5, с. 12]. Персонаж може демонструвати свої переживання за допомогою діалогів, розгорнутих або стислих висловлень, уривчастості мови, які віддзеркалюють внутрішній стан. Використання комунікативної одиниці – мовчання – дозволяє наситити твір додатковими загадковими смислами, які можуть нам указувати на переживання особистості.

Виклад основного матеріалу. Тема батьківства – одна з найглибших та найактуальніших. Тому не дивно, що найщиріші слова письменники присвячують образу батька, який уособлює сімейну опіку, опору та турботу.

Феномен батьківства – один із магістральних в українській літературі. Одвічно людство зверталося до голови сім'ї в піснях і молитвах, віршах і поемах.

На плечі батька лягає важкий тягар відповідальності за свою родину [6, с. 215].

Саме цьому образу присвячені твори відомих митців слова: Тараса Шевченка, Івана Нечуя-Левицького, Івана Франка, Панаса Мирного, Василя Стефаника, Юрія Яновського, Олександра Довженка тощо. Вони прагнули втілити в цьому образі велич, справедливість, мудрість та любов. Українські митці створили цілу галерею незабутніх батьківських образів.

Уже з XVII–XVIII століття почала активно розвиватися епістолярна література, яка й до сьогодні не втрачає своєї популярності. Такий формат дає можливість автору передати почуття героя більш емоційно. Листи містять роздуми, переживання, відверті зізнання героя, що більше забарвлює твір.

Останнім часом з'являється чимало творів, створених саме за таким принципом: замість звичайних описів почуттів автор пише листи від імені героїв, що надає більшій автентичності та справжності. Тексти, створені у вигляді листів, краще передають емоції та індивідуальні погляди автора, що більше зближує його з читачем.

Одним із творів епістолярної літератури є книга, спрямована на розкриття внутрішнього світу героя та досвіду батьківства в складний період військових випробувань, – «З любов'ю – тато!» в авторстві Валерія Пузика, українського художника, письменника, режисера та військового, який у січні 2015 року пішов добровольцем на фронт. Брав участь у бойових діях на Донбасі в складі батальйону Добровольчого українського корпусу Правого Сектору. З дитинства мріяв стати режисером та працювати на Одеській кіностудії імені О. Довженка [7].

Предметом осмислення стали зміни в житті й відносинах дітей і дорослих в українських соціальних і політичних умовах, що одразу ж визначило тематичне поле: уміщені в книзі нотатки ілюструють нашу сучасність, життя до та після початку війни. Важливою особливістю книги є те, що автор уникає батальних сцен, описів війни, зображує реальність, але водночас із цим починає писати синові, що перебуває далеко, листи. Це історія про батьківську любов, яка переживає випробування в умовах воєнних реалій. Навіть на рубежі смерті батько – подумки зі своєю родиною, що підкреслює його від-

даність сім'ї та обов'язку. «Він пише книгу для сина, адже не може бути поруч. Головний герой «З любов'ю – тато!» – воїн, який перебуває на війні, але попри все залишається батьком» [8].

Ідея створення книги виникла у Валерія Пузика після початку повномасштабного вторгнення російських військ в Україну. Дружина та син автора виїхали з рідного міста Одеси, і перший час чоловіку було незвично самому бути в квартирі, де колись жила дружина сім'я, і, щоб якось відволіктися, він почав писати листи синові. До такого рішення батька підштовхнуло небажання сина Ореста говорити по відеозв'язку, і татусеві нічого не лишалося, окрім як викладати свої думки на папері. Так з'явився так званий «Зошит війни», схожий на однойменний фільм Романа Любого.

Вибрані тексти «Зошита війни» стали твором «З любов'ю – тато!», який надрукований у видавництві «Лабораторія». Син Орест ще не вмів читати, бо маленький. Ця книжка дуже особлива: у ній є спроби зафіксувати сьогоднішнє, акцентувати увагу автора на важливих моментах, що межують з листами до сина та дружини. Вона як послання в пляшці, бо писалася з урахуванням того, що Валерія Пузика може не бути в живих. Також тут є вірші. Можемо відзначити поєднання різних літературних жанрів під однією обкладинкою.

Батько – військовослужбовець, який на початку березня 2022 року відправив свою дружину та сина Ореста за кордон, у безпечне місце, але відчуває страшний душевний біль і пустку: «Час у квартирі застиг: іграшки на підлозі лежать так, як їх залишили, прання досі висить на балконі, ліжко не застелене. Сліди нашого життя «до», ніби ось-ось ви повернетеся з прогулянки і стіни знову наповняться веселим сміхом і котячим муркотінням» [9, с. 15]. Стали непотрібними речі, які наживалися протягом багатьох років: «Ми зібрали головне в рюкзак і...ніч, вокзал, потяг. Водномить...усе помістилося тобі в рюкзак» [9, с. 16]. Так розлучалися сім'ї, і багато з них – назавжди, бо «війна руйнує все на своєму шляху. Війна руйнує нас» [9, с. 16]. Ці й подібні авторські нотатки як форма зображення реальності є цілком виправданою, бо йдеться про мотивацію військових, які мають змогу захищати своє місто, коли родина – у небезпеці. «Неважливо, який сьогодні день, адже війна обнулила всі календарі»; «Ще трохи, і мала бути весна. Але...лютий, довгий та лютий березень, лютий квітень, лютий день, люта доба» [9, с. 16].

Захист території, дому та родини – це обов'язок кожного чоловіка: Герої борються не тільки за себе: «Ми повинні вижити. Ми маємо перемогти. Ми перемаємо. Нам є що втрачати. Це наша земля. Ми тут, щоб її захистити. Захистити Україну. Свою свободу. Свої родини. Своїх дітей»; «Завтра буде завтра, а сьогодні війна» [9, с. 32]. Лексичні повтори увиразнюють авторську думку про те, що українці борються за своє, отже, мотивація дуже висока.

Історичну пам'ять стерти неможливо: «Ми пам'ятаємо все. Кожне зерно 33-го року. Депортації. Масові розстріли та заборону української мови. І цей біль – у м'язах, у спині, у п'ятах. Ці мозолі до крові...ми знаємо, для чого тягаємо залізо, чистимо снаряди та зброю. Ми перетворимо їхню техніку на іржавий метал» [9, с. 39]. Образ ворога формується здебільшого з монологів українських військових.

Водночас захисники з болем говорять про міста, у яких спокійно живуть люди: молодики їздять на дорогах автівках,

ходять на дискотеки, концерти; для більшості з них війна – це просто картинка в телевізорі. Це неначе паралельна реальність, у якій оборонці почувають себе некомфортно: «Табличка «Обережно міни» зникла з поля зору. Запах шашлика висне у повітрі. Десь голосно лунає танцювальна музика. Під парасольками біля кіоску чоловіки п'ють холодне пиво» [9, с. 175].

Авторські роздуми, подекуди різкі й по-правдивому болючі, вкладені у уста пересічного військового: «Якби нас тут не було, ця «руська весна» розповзлась би по всій країні. Цю заразу потрібно вибити»; «це наша земля, ми повинні її відстоювати, ...хто, як не ми» [9, с. 113]. Люди на війні починають по-справжньому цінувати речі, які здавалися звичайними й само собою зрозумілими: «У нас не підвал, а п'ятизірковий готель. Флет-вайт на згущеному молоці. Шість собак і три коти» [9, с. 60].

Усі згуртовані як ніколи: «Блокпост Україна працює: кожна мураха перемоги – на своєму місці й несе варту в посиленому режимі» [9, с. 59]. Навіть коли оповідач описує своє повернення до Одеси з Кам'янець-Подільського, то уявляє себе безпритульним псом, та відразу заперече: «Я – на прив'язі. На мені – нашійник війни. Хочеш чи ні, але повертатися потрібно» [9, с. 56]. Сторожовий пес – це символічний образ, асоціація із твариною, яка оберігає рідне. Водночас простежується негативна семантика: людина неначебто прив'язана до одного місця, бо *мусить* (і не тільки *хоче*) захищати своє!

Країна тримається на людях, «які ще вчора розносили пошту, а сьогодні б'ють та палять російські танки; на людях, які з літа думають про зиму і роблять заготовки; на людях, які знають свою роботу і виконують її, навіть коли поруч вибухає» [9, с. 181]. Кожен працює в міру сил та наближає Перемогу. Досить емоційними є моменти, що описують місцеве населення. Люди чудові й привітні. Захисники куштують їжу, якою пригощають їх селяни, зауважуючи, наскільки вона для них важлива, адже дає відчуття потрібності народу й у такий спосіб наближає до дому.

«Образ ворога» відіграє ключову роль у періоди воєн та глобальної конфронтації, допомагає згуртувати суспільство заради перемоги над зовнішнім супротивником [10, с. 47].

На фронті воюють чоловіки різного віку, бо старші не можуть собі дозволити сидіти вдома, коли помирають молоді. Таким чином, опозиція «батьки – діти» визначається не стільки за кровним зв'язком, скільки за наявністю однакових цінностей та ідеологічних переконань. Мотивація в українських бійців простежується також і на рівні сімейної пам'яті. Автор пише про свою бабусю, яка була маленькою під час Другої світової; ці спогади не полишають її й досі, бо знає, що жадливі речі: голод, холод – «вічні супутники війни». У такий спосіб мікроісторії якогось одного чоловіка розгортаються в макроісторію – долю людини на тлі цілої воєнної епохи.

Нове життя, як відомо, приносить зміни: «Після прибуття люди довго акліматизуються. Шлейф цивільного життя волочить за ними, мов ящірчин хвіст. Хвіст, який от-от відпаде» [9, с. 30]. Порівняння минулого із хвостом ящірки автором уведене для того, щоб читач усвідомив, що зміни відбудуться обов'язково, але тепер усе буде по-новому. Як саме, ніхто не замислюється, бо зараз люди живуть одним моментом – тут і зараз, тому що «війна – це біль і втрати» і «вони (друзі) посміхаються. Дивляться з небес» [9, с. 38].

Особливої ваги в розповіді набуває художня деталь, навіть дрібниці. Люди розуміють, що тепер у житті кожного все буде

по-новому. Так, на описі повсякденної рутини побудований уривок із використанням фразеологічних зворотів та порівнянь: «Запам'ятайте, друзі, ви повинні зростися з ним [автоматом]. Це продовження вашого тіла. Автомат має постійно бути з вами. Спите з ним уночі, як зі своєю коханою, обідаєте, гуляєте і, чуєте, ніколи не залишаєте без нагляду» [9, с. 26]. Для захисників-добровольців усе це вперше, тому автором уведений фразеологізм *западає тиша*. Серед мобілізованих – представники різних (мирних!) професій. Риторичні питання автора вміло вплетені в текст оповіді: «Скільки їх тут? Десять, двадцять, тридцять, п'ятдесят? Більше...» [9, с. 26].

Валерій Пузік використовує анафору, художню деталь та гіперболу з метою розкриття образів людей більш повно й усебічно: «Я дивлюсь на руки цих чоловіків. Руки можуть розповісти про людину все. Чи майже все. Я бачу руки художника, програміста, столяра, студента, музиканта, адвоката. Я бачу пальці, змучені важкою фізичною роботою. Десятки рук. Тисячі пальців» [9, с. 26].

Спальник захисників – це ще одна значуща художня деталь, яка фіксує увагу читача на тому, що письменникові здається найбільш важливим, характерним для людини або в її оточення. Іншими словами, мале розкриває ціле. Предметна деталь – спальник захисника – свідчить про неймовірно важкі й суворі будні воїнів. Примітно, що у В. Пузіка побутова деталь дана не як фон і прикраса, а як невід'ємна частина образу чоловіка, що стоїть на захисті нашої країни. Спальник – це річ, яка немовби зрослася з їхніми господарями: «І пів року я спав у ньому [спальнику]. Він був зі мною у Водяному, в Опитному, на позиції поблизу шахти й на самій «Бутівці». На ньому залишились сліди глини й мастила. Він чув, мабуть, усі телефонні розмови. Бачив усі мої сни... Він чув усі слова та обітниці. Вбрав аромат полину й дим нічної вагри. Слухав голос провідника та скрегіт вагонів на переїздах і коліях Південно-Західної залізниці» [9, с. 44]. Спальник став своєрідною «частиною життя, другою шкірою» захисника. Ця річ несе підвищене смислове навантаження, переростаючи в символ, що має психологічний, соціальний і філософський зміст.

Художня деталь доповнює внутрішній світ персонажа. Вона надає зображуваному конкретність й одночасно узагальненість.

Навесні стало зрозуміло, що росія не візьме нас. Народ об'єднався. Почуття ейфорії від Перемоги, що обов'язково настане, – на початку роману. «Тут, ми нікуди не пішли, ми переможемо». Поступово піднесений настрій зникає, відчувається гіркота, втома, з'являється критичне ставлення до мобілізації, до поповнення резервів. Але, незважаючи на це, автор зберігає вірність своїй місії, бо розуміє, що просто необхідно працювати й далі та не зупинятися на досягнутому.

Коли Валерій Пузік пише про війну, то використовує короткі, часом неповні, обривчасті спонукальні речення, згадуючи про окупантів: «І нехай наша земля буде їм пеклом і бетоном» [9, с. 39].

На противагу війні згадки про довоєнне життя сповнені теплом, ліризмом. Валерій постійно думає про свою сім'ю, про те, як важко бути відділеним від своєї родини та що треба пам'ятати про більш важливі речі. Недарма чоловік називає свою дружину Своєю Найріднішою, згадує про їхні обійми, поцілунки. У них усе спільне: «Одне дихання на двох. Одна кава на двох. Одне життя» [9, с. 50]. Та

найголовніше, що об'єднує цих двох людей, – це син Орест. Згадка про найрідніших підтримує чоловіка, є найкращою мотивацією, щоб вижити й повернутися. Навіть кава, куплена на одного, не така смачна: «Уперше кілька разів повертався праворуч, що передати напій своїй Іринці, але її не було поруч. Раніше ми купували одне капучино на двох. Завжди» [9, с. 43]. Слово «завжди», виокремлене в речення, свідчить про постійність, стабільність, якої на сьогодні чоловік не має. Він розуміє, що час як вода: «Там, у воді – твоє минуле» [9, с. 92]. Тому й постійно поринає в довоєнні спогади, у яких було спільним усе: відпочинок на пляжі з родиною, читання книжок, перегляд фільмів, прогулянки парком, 150 «літніх порцій морозива», книгарня, у яку Орест ходив «працювати» разом із мамою... Хвилини, проведені разом із сім'єю, – найбільше щастя. Навіть пісок «пахне ностальгією за морем і водоростями», шкільний плакат «Життя нашого класу», лежачки з пляжу «Ланжерон», що «пахнуть морем»! Відомо, що запахи назавжди закарбовуються в пам'яті людини. І нічого кращого немає, ніж «тиша, дім, сон» [9, с. 178].

У книзі часто зображені сцени повсякденного життя солдатів: як вони жартують, харчуються, малюють тощо. Таким чином, кожен може відчувати, що війна не так далеко, як може здаватися на перший погляд: «це викликає у глядачів відчуття співпричетності та співчуття до героїв. Побут постає уособленням порядку і статичності мирного життя, протиставлених динаміці війни» [11, с. 3]. Гумор та іронія – це потужний інструмент захисту для нашої психіки, зокрема у воєнні часи. «Де мій матрац? Де? Йі-бо, я його з собою поволочу! Хто ці дошки так збивав? Це бліндаж на дві зірочки. Так і запишу в книзі скарги та пропозиції» [9, с. 178].

Концепцію життя письменника допомагають виробити передусім листи до дружини та сина Ореста. Саме вони відкривають розуміння Валерієм Пузіком сутності батька в будь-який час і в будь-якій країні. Самоаналіз, наявний у листах письменника, спонукає читача до заглиблення у власний духовний світ, а відтак відкриває шлях до самовиховання й самоосвіти.

Виховуючи п'ятирічного сина, В. Пузік надає значення розмовам про добро і зло, прагне, щоб дитина навчилася бачити різницю між цими категоріями. Виховує доброту й чесність, бо вважає, що вони є основою подальшого становлення справжньої Людини: «Будь добрим, і світ тобі усміхатиметься. Будь добрим, і ти зустрінеш найкращих людей на земній кулі. Будь добрим, але пам'ятай: не дай себе використати. Чини по совісті... Не бійся програти, але якщо б'єшся – бийся до кінця і з честю. Допомогай тим, кому потрібна допомога. Хай скільки тобі буде років (шість, десять, тридцять чи п'ятдесят): будь мрійником, навчайся, став цілі та досягай їх» [9, с. 62-63]. Кожен лист до найріднішої у світі людини закінчується такими словами: «Дякую за те, що ти в мене є. Ти – найкращий. З любов'ю – тато!»

Листи до дружини також сповнені ніжності. Валерій Пузік знаходить свої, ніде не позичені слова у звертаннях до Ірини, слова, що просто-таки фізично випромінюють ніжність. Ця дія відтворює особливе, побожне ставлення до Жінки-Коханої, Матері і Друга та виявляється передусім у стилі спілкування, у виборі незвичних для української епістолярії мовноетикетних виразів і творенні власних, які ілюструють ніжне й величально захоплене ставлення й поклоніння перед її мудрістю й чистотою. Валерій Пузік,

який перебуває далеко від сім'ї, пише в одному з листів: «Фантазую про презентації. Про селфі біля моря. Про ігри з сином. Про довгі розмови з Моею Найріднішою, про поцілунки, її волосся, пальці. Про її вушко, аби шепотіти: я тебе кохаю і хочу бути з тобою до кінця своїх днів. І не відпускати її більше НІКОЛИ. Одне дихання на двох. Одна кава на двох, одне життя...» [9, с. 50]. Короткі речення, на нашу думку, свідчать про невимовний біль, який панує в душі самотнього чоловіка, що змушений перебувати далеко від коханої дружини. Валерій розуміє, що не в змозі вплинути на ситуацію, тому «що більше фантазує, то більше вростає в нову реальність» [9, с. 50]. Він висловлює вдячність дружині, використовуючи анафору: «Дякую, що ти була і є поруч. Дякую за дні разом. Дякую за щасливі роки. Кохаю. В.» [9, с. 211].

Закінчується роман віршем, що має назву «Якщо я загину» і написаний верлібром. У ньому автор використовує анафору Я та пише: «Я завжди біля тебе» [9, с. 212]. Він розуміє всю складність ситуації, тому поспішає сказати дружині Головні слова, адже кожний лист може бути ОСТАННІМ.

Людина зникає до всього. На жаль, до труднощів також. Валерій спокійно уявляє себе «з головою, але без рук та ніг; без голови, але з руками та ногами; лежачого; сидячого; холодного і шматочками» [9, с. 87]. Авторські думки лягають страшними рядами у воєнні нотатки. Єдине, чого він, як і всі українські захисники, не хоче, – «передати цю війну наступному поколінню: своїм дітям, племінникам, онукам» [9, с. 87]. Цю авторську позицію вважаємо лейтмотивом роману.

Особливим драматизмом пройняті вірші про дітей із різних міст України («Діти квітки»), написані верлібром. Різні історії – неначе частинки страшного калейдоскопа війни, бо кожен випадок особливий. Поділ автором тексту на віршорядки пов'язаний зі змістом і має певну цілісність – це дає змогу співставляти й протиставляти їх між собою. Такий твір має паузи, які не властиві прозовій мові.

П'ять різних дитячих історій, уведених у роман, ілюструють жадливість війни. Проаналізуємо деякі з них. Чотирирічна Аліса («Аліса») [9, с. 34] живе в бункері із військовими та чекає своїх батьків. Тато лежить мертвий у дворі, і дівчинка дивиться на його посмішку. Навкруги – чужі люди. Крізь призму дитячої психології розкривається жадливість ситуації:

Я не хочу його [тата] на небі

і не хочу щоб з нього росли дерева

Дівчинка, як і всі діти, мріє про повну сім'ю та песика Лахматика.

Семирічний Макарій («Макарій») залишився без батька, бо той «зник кілька тижнів тому коли пішов шукати авто» [9, с. 35]. Хлопчик із мамою та дідусем живе в маріупольському підвалі й не може покинути своє місто, бо воно оточене ворогами.

Валерій Пузік вводить у канву роману вірші, сповнені драматизму. Як батько він описує жадливі ситуації, у які потрапили маленькі, бо розуміє дитячу психологію.

Десятирічна Софія з Херсона благає Бога припинити війну, бо вірить у те, що він чує дитячі молитви.

Розділові знаки в поезіях практично відсутні, у них використані анафори:

У мене не буде імені

У мене не буде сім'ї

Я не стану синочком маминим

Я не стану синочком татовим

Я їх не побачу ніколи

Я чув лише голоси («Синочок»)

У вірші «Синочок» [9, с. 37] головним героєм поезії є дитина, якій не судилося народитися через те, що маму вбили. Порожні рядки, залишені автором перед останньою фразою, дають читачу можливість «домалювати» ситуацію, описану у вірші.

Висновки. Отже, з одного боку, Валерій Пузік змальовує негативний образ війни – смерть, лихоліття, людські страждання. З іншого – популяризує загальнолюдські цінності, подає приклад індивідуального героїзму як серед військовослужбовців, так і цивільного населення. Він намагається продемонструвати, що навіть у час найжорстокіших війн у центрі всього – людина; веде читача уламками спогадів, рефлексіями сьогодення і мріями про майбутнє, створюючи власну фронтову реальність; постає як люблячий батько.

У зв'язку з відсутністю літературознавчих праць за матеріалами книги Валерія Пузіка «З любов'ю – тато!» вважаємо, що за жанром це роман з елементами епістолярію, бо включає в себе листи автора до сина та дружини.

Визначальною рисою художнього моделювання образу твору є його наскрізна психологізація. Виявлено, що складники повсякденності – побут, тіло, вчинки – стають ключем до розкриття внутрішнього світу персонажа, адже зовнішні прояви повсякденності (одяг, простір, час, хобі, реакції тощо) віддзеркалюють його внутрішній світ. Воєнні події зумовлюють бажання втечі до паралельної реальності – у листування. Автор поринає в спогади довоєнних часів, коли вся сім'я була разом. Реальний та ірреальний світи, змодельовані автором, творять цілісну нерозривну повсякденність роману. Помічено, що майже всі розділи книги уособлюють духовне життя, яке постає як потік спогадів та описів повсякдення, не пов'язаних хронологічно, та складаються з окремих компонентів.

Перспективи дослідження. Вважаємо, що наше дослідження «батьківської теми» не є вичерпним – зроблено лише крок до розуміння індивідуально-авторського стилю письменника, хоча очевидно, що подібні розвідки є актуальними та заслуговують на пильну увагу науковців.

Література:

1. Ситник О.В. Лексичні засоби маніфестації психологізму в новелістиці В. Фолкнера і М. Хвильового. *Вісн. Житомир. держ. ун-ту ім. І. Франка*. 2009. Вип. 45. С. 218-221.
2. Галета О.І. Новий реалізм у нових реаліях: «Мама по скайпу». *Наукові праці Чорноморського державного університету ім. Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія». Сер.: Філологія. Літературознавство*. 2014. Т. 231, вип. 219. С. 29-33.
3. Космеда Т.А., Осіпова Т.Ф., Піддубна Н.В. Степан Руданський: феномен моделювання «живого» мовлення українців /за наук. ред. проф. Т.А. Космеда. Харків-Познань-Дрогобич: Коло, 2015. 312 с.
4. Мялковська Л.М. Стилістика художньої прози Валер'яна Підмогильного: лексико-семантичні поля, тропи, стилістичний синтаксис: дис... канд. філол. наук: 10.02.01. К., 2001. 200 с.
5. Блинова І.А. Взаємодія мовленнєвих форм у художньому прозовому дискурсі (на матеріалі англійської, української та французької мов): автореф. дис. канд. ... філол. наук: 10.02.01. Харків, 2019. 21 с.

6. Шевчук В., Боронь Ю., Барабаш О., Дзюба І. Родина. Теми і мотиви поезії Тараса Шевченка. К.: Наук. думка, 2008. С. 213-232.
7. Буктрейлер книжки «З любов'ю – тато!» /Валерій Пузік. YouTube: веб-сайт. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=wiEcGF4uCGs> (дата звернення: 19.09.2023)
8. Валерій Пузік, Андрій Любка. Розмова про книгу «З любов'ю, – тато!». Meridian Odesa: веб-сайт. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=K-zsc2AB8QY> (дата звернення: 10.11.2023).
9. Пузік В. З любов'ю – тато! Київ: Лабораторія, 2023. 216 с.
10. Покляцька В. Еволюція «образу ворога» в американсько-радянських відносинах у 1979-1991 рр.: автореф. дис. канд. ... історич. наук: 07.00.01. К.: 2017. 21 с.
11. Ревко Н. Образ війни на «Донбасі» в документальних стрічках «Вавилон 13». 2015. URL: <https://ms.detector.media/mediakritika/post/13167/2015-05-02-obraz-viyny-na-donbasi-v-dokumentalnykh-strichkakh-vavylona13/> (Дата звернення: 23.10.2023).

Kuprikova H. The image of the father in V. Puzik's work "With Love – Dad"

Summary. Contemporary Ukrainian literature is confidently advancing toward new genre and stylistic frontiers, particularly in works addressing fatherhood in the context of war. In this regard, such books in modern Ukrainian realities serve not only as a form of art but also as a unique weapon on the informational front, an instrument for shaping future generations. Increasingly, the focus shifts from the traditional emphasis on the mother to the role the father plays in a child's life.

This article identifies new genre and stylistic trends in contemporary Ukrainian literature, specifically the development of the theme of fatherhood during wartime. It has been found that Valeriy Puzik's work not only fulfills an aesthetic function but also serves as a tool of informational warfare and as a means of educating the younger generation.

The poetics of the novel have been examined, particularly its epistolary form, which allows for a deeper psychological insight into the inner world of the protagonist – a father and soldier. The use of stylistic devices such as repetition, inversion, metaphors, and similes, which contribute to the creation of psychological tension and emphasize the internal conflict of the character, has been analyzed.

Moreover, the characters' language is found to be saturated with fragmented expressions, prolonged pauses, and emotional undertones, reflecting their psychological state and inner tension. The study has also explored the technique of silence as a means of creating additional emotional tension, as well as the role of internal monologues in revealing the characters' perceptions and attitudes toward events.

The conclusions emphasize the significance of the father figure in Ukrainian literature, particularly in the context of wartime challenges, and highlight the need for further exploration of this theme to understand contemporary literary models. The analysis also notes that in the depiction of everyday life and memories portrayed by the author, there is a successful attempt to draw society's attention to the «eternal» theme of paternal love, which is of utmost value, especially during times of war.

Key words: epistolary novel, father, Valeriy Puzik, war literature.